

Дейнека А.М. Развитие лесной сертификации в Украине: состояние, проблемы и перспективы

Проанализировано современное состояние развития лесной сертификации в Украине на основании опыта лесохозяйственных предприятий Львовского областного управления лесного и охотничьего хозяйства. Определены недостатки и слабые стороны лесной сертификации по схеме FSC. Предложены мероприятия по улучшению использования потенциала лесной сертификации в лесном хозяйстве Украины.

Ключевые слова: лесное хозяйство, лесная сертификация, лесная политика, принципы, критерии, индикаторы, устойчивое развитие.

Deyneka A.M. The development of forest certification in Ukraine: the state, problems and prospects

Analysis of current status of forest certification in Ukraine on the basis of the experience of forest enterprises Lviv regional department of forestry and hunting. Identify gaps and weaknesses in certification according to the scheme of FSC. Proposed measures to improve the utilization of the forest certification in forestry of Ukraine.

Keywords: forest management, forest certification, forest policy, the principles, criteria, indicators, sustainable development.

УДК 504.06:658

*Доц. Г.Я. Ільницька-Гикавчук, канд. екон. наук;
доц. Т.І. Данько, канд. екон. наук; доц. О.П. Макар, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"*

**СЕРТИФІКАЦІЯ ЛІСОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО
ВЕДЕННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

Розглянуто сутність, значення сертифікації лісів. Виділено основні системи сертифікації та принципи управління лісовим господарством, на основі яких сертифікуються лісові ресурси. Розглянуто перешкоди до розвитку екологічної сертифікації в Україні та заходи щодо активізації її проведення.

Ключові слова: лісові ресурси, сертифікація, принципи, управління, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Важливим інструментом для забезпечення сталого ведення лісового господарства є екологічна сертифікація, яка вдосконалює ведення лісового господарства, сприяє раціональному використанню лісових ресурсів і не допускає їх надмірної експлуатації, а також покращує конкурентоспроможність національної лісової продукції і її вихід на міжнародні ринки збуту. Необхідність розвитку сертифікації пов'язана з тим, що дедалі більше країн ставлять високі екологічні вимоги до лісопродукції. Так, країни Європейського Союзу з 2013 р. планують закуповувати лише сертифіковану деревину. Разом з тим, на шляху до розвитку сертифікації в Україні є перепони, які пов'язані з дорогою вартістю цього процесу, складною процедурою отримання сертифікату тощо.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми екологічної сертифікації лісів в Україні досліджували такі вчені, як Г.В. Бондарук, П.В. Кравець, В.В. Лавров, П.І. Лакида, І.М. Синякевич та інші. Водночас, ця проблематика потребує подальшого дослідження і пошуку шляхів вирішення.

Метою цієї статті є висвітлення механізму сертифікації лісів.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання: проаналізувати переваги сертифікації лісів; розкрити порядок сертифікації лісових

ресурсів, основні системи та принципи сертифікації; сформувати шляхи покращення розвитку екологічної сертифікації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Лісова сертифікація – оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку [1]. Лісова сертифікація має такі переваги: покращення доступу на міжнародні ринки продукції; сприяння примноженню екологічних, економічних та соціальних функцій лісів; покращення іміджу підприємства, підвищення довіри до нього з боку суспільства; отримання передового досвіду в сфері лісівництва та ведення лісового господарства.

Існують міжнародні і національні системи сертифікації. До міжнародних систем належать стандарти ISO, система FSC (Лісової наглядової ради) і Пан'європейська лісова сертифікація [2]. При цьому національні системи сертифікації також динамічно розвиваються, проте проблемою є їх міжнародне визнання.

В Україні здійснюють сертифікацію за програмою FSC. Під час незалежного аудиту, який проводять міжнародні експерти, перевіряється дотримання таких принципів управління лісовим господарством [3]:

- дотримання в процесі управління лісовим господарством національного законодавства і міжнародних угод, принципів і критеріїв FSC;
- права на користування лісом повинні бути чітко визначені і законодавчо затверджені;
- захист прав місцевого населення щодо користування лісовими ресурсами, а також оплата їх праці в лісі;
- лісове господарство повинне покращувати добробут лісових робітників і місцевих громад;
- збереження і примноження всіх функцій лісів: економічних, екологічних і соціальних. Лісогосподарські підприємства повинні комплексно використовувати ресурси лісу, зокрема і відходи, низькоякісну деревину. Крім того, лісокористування потрібно здійснювати екологічно безпечними методами, не знищувати природний підріст і біорізноманіття, не застосовувати хімічні методи боротьби зі шкідниками;
- наявність плану ведення лісового господарства, який має передбачати обсяги заготівлі, відтворення лісів, збереження екологічно важливих і цінних лісів;
- проведення моніторингу лісів, що забезпечить інформацією про стан лісових ресурсів, обсяги лісокористування, лісовідновлення, а результати моніторингу повинні бути доведені до громадськості;
- ліси, які мають важливе екологічне та соціальне значення, потрібно зберігати і охороняти;
- для задоволення потреби в лісопродукції і зменшення навантаження на лісові екосистеми доцільно створювати лісові плантації.

Процес сертифікації складається з таких етапів [4]: прийняття національних стандартів сталого лісового господарства та їх схвалення Лісовою наглядовою радою; запрошення незалежного аудитора для сертифікації; обстеження та оцінка території чи процесу; видача сертифіката (чи зауважень для виправлення). Сертифікат видається на п'ять років, проте щороку здійснюється аудиторська перевірка на предмет дотримання принципів і критеріїв FSC при веденні лісового господарства.

Треба зазначити, що екологічна сертифікація лісів буде активно розвиватися тоді, коли отримає великий попит з боку споживачів сертифікованої лісової продукції. Так, на цей час зростає участь споживачів в об'єднаннях, які зобов'язуються використовувати лише продукцію із сертифікованих лісів. Найбільш активно такі об'єднання створюються в країнах Європейського союзу.

Сертифікація лісу динамічно розвивається. Так, площа сертифікованих лісів у світі постійно зростає і в 2010 р. становила 355 млн га (це лише 9 % від загальної площі лісів). Лідером в сертифікації Західна Європа, де сертифіковано 51,2 % всіх лісів [4]. В Україні перші роботи з добровільної лісової сертифікації розпочались у 1999 р. і вже пройшли сертифікацію всі лісгосподарські підприємства у Львівській та Закарпатській областях, а також окремі підприємства в Рівненській, Київській та Житомирській областях. Так, у 2011 р. державні ліси Львівщини отримали сертифікат Лісової опікунської ради, який засвідчує про відповідність рівня лісоуправління і технологій ведення лісового господарства міжнародним стандартам.

Можна виділити такі проблеми в розвитку сертифікації в Україні [4, 5]: неузгодженість окремих лісівничих правил з сертифікаційними вимогами; нерозвинутість інституційної та інформаційної інфраструктури лісової сертифікації; відсутність коштів у лісовласників на проведення екологічної сертифікації; досить складно отримати сертифікат, а також знайти покупця на сертифіковану продукцію і укласти з ним контракт; відсутність належної експертної підтримки для місцевих спеціалістів, проблеми порозуміння щодо термінів та поняття між аудиторськими компаніями та українськими спеціалістами-практиками, мовний бар'єр.

Висновки. Лісова сертифікація є важливим економічним інструментом для забезпечення сталого розвитку лісового господарства. Для активізації розвитку екологічної сертифікації лісів в Україні пропонують такі заходи: видача позик під нижчі від ринкових ставки відсотка на проведення екологічної сертифікації лісів; пільгове оподаткування підприємств, які проводять екологічну сертифікацію; бюджетне фінансування; створення спеціальних фондів (лісового фонду) для фінансування лісового господарства; міжнародне співробітництво в галузі ведення лісового господарства.

Література

1. Лісовий кодекс. Закон від 21.01.1994 р., № 3852-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Ковалишин В. Економічне стимулювання розвитку екологічної сертифікації лісів в Україні / В. Ковалишин // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 2004. – № 2. – С. 182-188.
3. Снякевич І.М. Екологічна сертифікація лісів: теорія і практика / І.М. Снякевич. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.derevo.info/content/detail/87>
4. Лісова сертифікація лісів. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.kdu.edu.ua/conf_gzk/forest_certif.ppt
5. Скрипчук П.М. Перспективи запровадження екологічної сертифікації лісів у Рівненській області / П.М. Скрипчук, Р.В. Костюкевич // Вісник НУВГП. – Рівне : Вид-во НУВГП, 2010. – Вип. 1 (49). – С. 209-215.

Ильницькая-Гыкавчук Г.Я., Даныко Т.И., Макара О.П. Сертификация лесной продукции как инструмент устойчивого управления лесным хозяйством

Рассмотрены сущность, значение сертификации лесов. Выделены системы сертификации и принципы управления лесным хозяйством, на основе которых сертифицируются лесные ресурсы. Рассмотрены препятствия к развитию сертификации в Украине и меры по активизации ее проведения.

Ключевые слова: лесные ресурсы, сертификация, принципы, управления, устойчивое развитие.

Ilnitska-Gykvachyk G.Ya., Danko T.I., Makar O.P. Certification of forest product as instrument of sustainable development of forestry economy

The essence and role of forest certification are considered. The main systems of certification and principles of management of forestry economy, on which the forests are certified, are separated. The barriers for development of ecological certification in Ukraine and measures for his activation are considered.

Keywords: forest resources, certification, principles, management, sustainable development.

УДК 630*[181.28+288.2]

Ст. наук. співроб. А.І. Івченко, канд. с.-г. наук; інж. Р.М. Кравчук, канд. с.-г. наук; інж. В.О. Файда; інж. О.І. Пундяк, канд. біол. наук – Ботанічний сад НЛТУ України, м. Львів

СТАН ЛІСОВОГО НАСАДЖЕННЯ ТУЇ ЗАХІДНОЇ ТА ЗМІНА ЙОГО ТАКСАЦІЙНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА 14-РІЧНИЙ ПЕРІОД

Лісове 45-річне насадження рівновершинної відміни туї західної на супіщаних глибоких дерново-опідзолених ґрунтах у свіжій до вологості грабово-буковій судіброві (С_{2,3} г-бкД) виявилось досить високопродуктивним та достатньо стійким. Загальний запас стовбурної деревини – 417 м³/га за середнього діаметра 20,3 см та висоти 17,3 м. Середній приріст – 9,3 м³/га. Запас основних стовбурів (без пасинків) – 271 м³/га за середнього діаметра 23,0 см та висоти 17,4 м. Середній приріст основних стовбурів – 6,0 м³/га. За міжінвентаризаційний період загальний поточний приріст становив 15,0 м³/га.

Ключові слова: лісове насадження, рівновершинна відміна туї західної, запас стовбурної деревини, таксаційні показники.

На зламі XVIII та XIX ст. в Україні розпочався активний період впровадження деревно-чагарникових інтродуцентів у присадибні парки, згодом – у ботанічні сади. За цей час за різних річних коливань природно-кліматичних факторів вони показали свій рівень адаптації до нових умов. Вивчення біологічної стійкості, особливостей росту, розвитку та декоративності таких рослин дало підстави рекомендувати їх для впровадження в озеленення. Подальша практика зеленого будівництва у міру необхідності вносила деякі поправки до попередніх висновків, однак початок використання цих видів в озелененні таким чином було покладено.

Деякі інші особливості має підхід до розроблення рекомендацій для впровадження інтродуцентів у лісове господарство. Тут, поруч із вивченням рівня адаптації нових деревно-чагарникових рослин до природно-кліматичних та ґрунтових умов регіону, особливо важливими є питання адаптації до місцевого фітоценотичного середовища та їх лісгосподарської цінності, зокрема швидкості росту та якості деревини. А це ускладнює проведення досліджень, збільшуючи їх об'єм і значно розширюючи у територіальному та часовому